

SFÂNȚA TRADIȚIE – ÎNTRE CONTESTAREA SECTARĂ ȘI ÎNVĂȚĂȚURA ORTODOXĂ

Pr. dr. Dragoș UNGUREANU
Arhiepiscopia Iașilor

Abstract

A key feature of theology and of the life within the Church is represented by the Holy Tradition, one of the two safe pathways or methods through which the divine Revelation was revealed, having its unique source in the Being of Our Saviour Jesus Christ. Next to the Godly Bible, the Holy Tradition of the Church faithfully preserves, keeps and bears witness to the one and the only divine supernatural Revelation, though in its own or specific way, namely it becomes the living and dynamic conscience of the Church. However, the consequences of the Protestant Reform and the sectarian thinking resulted in a fierce challenge against the Holy Tradition, manifested on the background of misinterpreting of the genuine meaning of the Bible, by failure to accept the revealed truth as presented within Orthodox teachings, as the sectarian movements neglect and totally ignore the Tradition of the Church. This study underlines the specific feature of the Holy Tradition, the fact that it represents the original form for conveying the redeeming and revealed Truth.

Keywords: Holy Tradition, Holy Bible, Church, Revelation, theology, truth, sectarian movements.

Introducere

Lumea de astăzi este acaparată și dominată de o explozie inedită de cultură așa-zisă „tradițională”, în cea mai mare parte superficială și insuficientă, care conduce la un relativism al adevărului, în timp ce diferite tradiții și culturi ivite în ultima perioadă de timp au creat un cadru larg și deschis de dezbatere, în care este dificil de selectat, apreciat și mărturisit adevărul revelat. Sub aspect religios, se poate afirma că întâlnirea inevitabilă dintre religie și cultură a dat tonul unui transfer de cunoștințe dinspre cultură către religie, prin „inculturație” (acceptarea unor adevăruri din știință sau cultură și trecerea lor prin prisma Revelației divine), însă există riscul major ca adevărul revelat mărturisit de Biserică să fie diluat și risipit de contactul cu gândirea profană și să intre

în mreața denominațiilor sectare, care își propun propagarea și acceptarea unui „adevăr” lipsit de consensul teologic al Tradiției Bisericii. Din acest motiv trebuie foarte bine înțeles că, în dinamica istoricității, „receptarea Tradiției de către generațiile de creștini, în situații istorice, misionare și culturale diverse, s-a făcut potrivit cu etosul, limba și ritualul locului. E vorba de inculturația Evangheliei și de contextualizare permanentă a Tradiției diacronice”¹.

Adevărul revelat acceptat și propovăduit de Biserică nu este unul teoretic sau lipsit de vitalitate, ci o realitate concretă și vie, este un mod profund de viață, acea viață împreună cu Hristos, în concordanță cu învățăturile cuprinse în Sfânta Scriptură, cu literatura patristică a Sfinților Părinți, cu rigoarea canonică și cu spiritualitatea liturgică și mistică a cultului divin. Însă, înțelegerea și urmarea acestora este condiționată de rămânerea în Tradiția Bisericii, excepție făcând denominațiile sectare, care neagă totalmente rolul și importanța Sfintei Tradiții în viața creștină. Cu alte cuvinte, întreaga bogăție dogmatică a celor șapte Sinoade ecumenice, pătrunzătoarea exegeză patristică, operele Sfinților Părinți și scriitori bisericești, alături de multitudinea de texte biblice, acribia canoanelor Bisericii, Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, Sfintele Taine și ierurgii, dimensiunea ascetică specifică vieții monahale, sărbătorile și cultul sfinților etc. sunt înlăturate de formațiunile sectare, ca și cum acestea ar reprezenta doar niște obiceiuri și ceremonii vagi, fără vreo semnificație sacramentală și consistență revelațională în ceea ce privește aportul lor la înțelegerea deplină a Sfintei Scripturi, deoarece ele s-ar constitui într-o serie de predanii strict omenești. Dar prin această respingere sectară se minimizează certitudinea faptului că întreaga Tradiție a Bisericii este „trăită în credință și deschisă, totodată, universalității culturii”².

În general, sectele de astăzi neagă tot ceea ce nu are fundament în Sfânta Scriptură, ba chiar și unele învățături cuprinse parțial în Biblie, respingând categoric tot ceea ce, în teologia și viața Bisericii, înseamnă și presupune Sfânta Tradiție. Contestând Sfânta Tradiție, denominațiile sectare neagă de fapt pe Sfinții

¹Pr. prof. dr. Ion Bria, *Spre plinirea Evangheliei. Dincolo de apărarea Ortodoxiei: exegeza și transmiterea Tradiției*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2002, p. 94.

² Andrei Pleșu, *Prefață*, în André Scrima, *Timpul Rugului Aprins. Maestrul spiritual în tradiția răsăriteană*, Editura Humanitas, București, 1996, p. 135.

Părinți ai Bisericii lui Hristos, ca cei care au înțeles cel mai bine adevărul revelat și semnificația autentică a textelor biblice, iar din acest punct de vedere se înțelege că „Sfinții Părinți sunt, în scrierile lor, depozitarii cei mai de seamă ai Sfintei Tradițiuni”³. Cu toate că Sfânta Tradiție este contestată într-un mod categoric, sectele contemporane, în încercarea lor singulară de a interpreta Sfânta Scriptură, nu pot face excepție de propria lor tradiție de exegeză biblică, întrucât se poate spune că, vrând-nevrând, orice denominațiune sectară urmează o anumită tradiție din momentul înființării ei. În acest sens, pastorul sau liderul sectei nu interpretează Sfânta Scriptură cu vreo referire la o anumită exegeză lămuritoare, ci doar așa cum este ea înțeleasă în cadrul „tradițional” al sectei respective, încât la interpretarea ei se adaugă și câte ceva din tradiția sectară. Desigur că tradiția sectei nu se poate identifica sub nici o formă cu Sfânta Tradiție, care, din perspectiva învățaturii ortodoxe și a vieții ecleziale, „este, din contră, putere de viață, de acțiune, este dreptar și siguranță”⁴.

În fața unei asemenea crunte contestări, Biserica Ortodoxă trebuie să mărturisească mai intens Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, care constituie pentru ea baza de neînlocuit în lucrarea sa permanentă de sfințire, de învățare și de conducere a omenirii spre Împărăția lui Dumnezeu. Nu se poate înțelege corect Sfânta Scriptură decât numai în contextul cel larg oferit de Sfânta Tradiție, care nu este numai conștiința vie și dinamică a Bisericii lui Hristos, ci și manifestarea ori lucrarea Duhului Sfânt în ea. De aceea, s-a spus că „Tradiția poate fi definită ca viața Duhului Sfânt în Biserică”⁵. Astfel, calitatea specifică a Sfintei Tradiții față de Sfânta Scriptură constă în faptul că Sfânta Tradiție a fost forma inițială și primordială a transmiterii adevărului revelat.

1. Concepția sectară asupra Sfintei Tradiții

Începând cu secolul al XVI-lea, mișcările sectare ale Reformei protestante aveau să aducă o nouă perspectivă și viziune asupra

³Econ. I.C. Beldie, *Sistemul bibliocentric al teologiei ortodoxe*, Galați, 1927, p. 9.

⁴Teodor M. Popescu, *Biserica mărturisitoare*, Editura Credința Noastră, București, 1995, p. 71.

⁵Paul Negruț, *Revelație, Scriptură, Comuniune. O interogație asupra autorității în cunoașterea teologică*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1996, p. 81.

înțelegerii Bisericii, contestând orice fel de autenticitate sacramentală a Sfintelor Taine, a canoanelor Sfinților Părinți, respingând autoritatea ierarhiei bisericești și organizarea sinodală a Bisericii. În dorința sa aprigă de a reforma instituția Bisericii, călugărul german Martin Luther (1483-1546) a înlăturat cu totul Sfânta Tradiție din credința bisericească și viața creștină, făcând apel exclusiv la studiul individual al Sfintei Scripturi, ceea ce a condus la nefericita concluzie că, din perspectiva teologiei protestante și a viziunii sectare, Tradiția să fie „recunoscută numai ca ilustrativă pentru evoluția credinței”⁶.

Înlăturând Sfânta Tradiție din teologia și viața Bisericii, denominațiunile sectare au pus accentul doar pe citirea și interpretarea Sfintei Scripturi într-un mod personal și subiectiv, adoptând principiul lutheran *Sola Scriptura*. O consecință imediată a punerii în practică a acestui principiu o reprezintă ignorarea, fără nici un fel de resentiment, a tuturor practicilor liturgice și învățăturilor Bisericii de până atunci, adică respingerea întregii Sfintei Tradiții, lipsindu-se de o amplă paletă educațională religioasă din care puteau să înțeleagă că „Sfânta Tradiție ne învață cum se organizează și se conduce Sfânta Biserică; cum se săvârșesc Sfintele Taine și dumnezeieștile slujbe; cum să botezăm copiii, cum să cununăm tinerii, cum să ne cuminecăm, cum să spovedim păcătoșii care se pocăiesc, cum să slujim Sfânta Liturghie, cum se sfințesc preoții, cum se îngroapă morții. În toate aceste privințe nu avem în Sfânta Scriptură decât îndrumări și îndemnuri generale, pe care le putem împlini numai ținând seama de ceea ce ne învață Sfânta Tradiție”⁷.

Sfânta Tradiție este scoasă de secte în afara Bisericii, ea nepuținând fi luată în calcul în interpretarea Sfintei Scripturi. Cu toate că, astăzi, mișcările sectare dispun de impunătoare case de adunare, cărți de rugăciune, cursuri ample de lecturi biblice, cateheze tematice, reviste de propagandă, acces la mass-media, site-uri de internet, cântări pioase, chiar rânduiri de cult, cum ar fi cele la

⁶ Pr. prof. dr. Dumitru Popescu & Diac. Doru Costache, *Introducere în dogmatica ortodoxă. Teme ale credinței creștine din perspectivă comparată*, Editura Libra, București, 1997, p. 56.

⁷ Pr. prof. Ilarion Felea, *Ereticii și rătăcirile lor doctrinare*, Editura România Creștină, București, 1999, p. 51.

botez, cununie și înmormântare, toate acestea bazându-se pe o anumită „tradiție” specifică fiecărei secte, ele resping sub orice chip sintagma „Sfântă Tradiție”, prin care înțeleg o sumă de datini dăunătoare și impregnate cu elemente profane ori păgâne și, de aceea, nu poate fi numită „Sfântă”.

Astfel, în numele *Cultului Creștin Baptist (Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România)*, pastorul Iosif Țon mărturisește și susține următoarele: „Noi susținem că tradiția (adică scrierile teologilor din perioada de după constituirea scrierilor canonice) nu are autoritate doctrinară și că pentru formularea doctrinei creștine să ne întoarcem la Noul Testament, deoarece acolo găsim revoluția gândirii și a voinței lui Iisus Hristos, fondatorul Bisericii și capul ei viu. Această accentuare asupra supremației Noului Testament în toate problemele și practicile Bisericii constituie baza poziției baptiste”⁸, iar din perspectiva sectară a *Cultului Creștin Penticostal (Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România)* s-a lansat concepția deja anticipată că „prin așa-zisa «Sfântă Tradiție» se înțelege mănunchiul de învățături considerate de unele Biserici, ce se pretind istorice, ca fiind de emanație apostolică, transmise prin viu grai, dar neincluse în cărțile Noului Testament. La aceste învățături, care au pretenția că au fost transmise prin viu grai, s-au mai adăugat și hotărârile unor sinoade care au luat decizii fără a ține seama că și-au depășit autoritatea, încălcând Cuvântul scris al lui Dumnezeu”⁹.

Această contestare generală a Sfintei Tradiții este oarecum de înțeles, pentru că grupările sectare, îmbrățișând și promovând principiul Sola Scriptura, nu-și pot sprijini învățăturile lor pe Sfânta Tradiție, căci ele se află în afara Trupului Bisericii și, prin urmare, singurul mod în care își pot argumenta și susține doctrina lor se bazează pe forțarea sensului Scripturii, pe scrieri pretinse a fi scrise de proroci ai Vechiului Testament și pe reducerea orizontului Noului Testament doar la perioada apostolică, nepricepând că

⁸ Apud Bruno Würtz, *Doctrinile principalelor secte ale creștinismului contemporan*, Timișoara, 1988, p. 42.

⁹ Prof. dr. Trandafir Sandru, *Dogmatica Bisericii lui Dumnezeu Apostolice Penticostale*, Editura Institutului Teologic Penticostal de Grad Universitar, București, 1993, p. 15.

numai și „numai Tradiția înlesnește legătura dintre orizontul Noului Testament și orizontul actual”¹⁰.

Cu privire la valoarea și importanța Sfintei Tradiții în viața Bisericii, în perioada 19-23 noiembrie 1979, în localitatea germană Goslar a avut loc primul dialog teologic între reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române și cei ai Bisericii Evanghelice a Germaniei (E.K.D.), având ca temă generală *Sfânta Scriptură, Tradiția și Mărturisirea*. În urma discuțiilor, s-a ajuns la concluzia că teologia protestantă recunoaște „ideea” de Tradiție, însă această recunoaștere este identică cu vechea poziție lutherană, conform căreia Tradiția se află sub valoarea și importanța Sfintei Scripturi, iar la finalul întâlnirii, renumitul teolog protestant Oscar Cullmann (1902-1999) și profesorul Ferdinand Hahn (1926-2015) au reafirmat faptul că „Tradiția bisericească nu poate avea aceeași valoare ca Tradiția apostolică, pentru că niciodată nu poate deveni normă”¹¹.

În fața acestor provocări teologice protestante și a contestărilor denominaționale sectare, Biserica recunoaște și susține că Sfânta Tradiție este de fapt întreaga comoară de nestemate teologice, învățături canonice, opere patristice și rânduieli liturgice creștine acumulate de Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți ai Bisericii lui Hristos, prin care înțelege că „Tradiția mai înainte de orice înseamnă interpretare a Scripturii și adăpare din izvorul vieții ei divine, de trăire a Duhului ei”¹², pentru că Sfânta Tradiție este viața autentică creștină pe care Hristos a dăruit-o apostolilor Săi care, la rândul lor, a lăsat-o moștenire Bisericii. Numai aici, în această viață dinamică a Sfintei Tradiții, Scripturile pot fi corect înțelese. De aceea, Sfântul Apostol Pavel a insistat atât de stăruitor ca tesalonicenii să țină predaniile pe care le-au învățat: „Deci, dar, fraților, stați neclintiți și țineți predaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră” (II Tesaloniceni 2, 15).

¹⁰ Diac. asist. Ioan Caraza, *Sfânta Tradiție la unii teologi evanghelici actuali și punctul de vedere ortodox*, în „Ortodoxia”, 1980, nr. 2, p. 338.

¹¹ Drd. Adrian Niculcea, *Scriptura, Tradiția și Mărturisirea în dialogul dintre Biserica Luterană din R.F.G. și Biserica Ortodoxă Română*, în „Studii Teologice”, 1982, nr. 5 - 6, p. 404.

¹² Pr. Nicolae Macsim, *Conceptii protestante mai noi despre Sfânta Scriptură*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1975, nr. 5-8, p. 538.

Ca să-și fundamenteze învățătura lor cu privire la „corecta” contestare a Sfintei Tradiții, sectele recurg și la diferite texte scripturistice scoase din contextul biblic, pe care le aduc ca „argumente” împotriva recunoașterii Tradiției. Dar, după cum vom vedea în cele ce urmează, interpretarea pe care o dau sectanții acestor texte este complet eronată, pentru că la o analiză atentă a Sfintei Scripturi se vede clar că acestea nu sunt împotriva Sfintei Tradiții, întrucât „Sfânta Tradiție este aceea care pune în lumină cuprinsul Bibliei, arătând în chip precis în ce constă doctrina dogmatică și morală a creștinismului”¹³. Astfel de texte biblice sunt următoarele¹⁴:

a. Tradiția nu poate fi o normă de credință, ci ea este doar „datina voastră pe care singuri ați dat-o” (Marcu 7, 13), neputând înlocui Sfânta Scriptură și neputându-se bucura de autoritate divină. Însă, acest text invocat de sectanți în respingerea Sfintei Tradiții se referă la unele tradiții iudaice și nicidecum la Sfânta Tradiție, în care se găsește o parte a Descoperirii divine, care nu se află consemnată în scris și nici nu trebuie uitat că „în Tradiție s-a produs procesul de comunicare, asimilare și interpretare a Revelației divine, de aceea interpretarea normativă a Tradiției este necesară și obligatorie înțelegerii Bibliei”¹⁵.

b. Sfânta Scriptură este completă și nu are nevoie de Sfânta Tradiție, deoarece în Sfânta Scriptură se cuprinde tot ceea ce este necesar pentru mântuirea omului. În sprijinul acestei afirmații, sectanții invocă următoarele texte biblice: „Am găsit și eu cu cale, preaputernice Teofile, după ce am urmărit toate cu de-amănuntul de la început, să ți le scriu pe rând, ca să te încredințezi despre temeinicia învățaturii pe care ai primit-o” (Luca 1, 3-4) și „Cuvântul cel dintâi l-am făcut o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face și a învăța” (Fapte 1, 1). Însă, Evanghelistul Luca s-a referit, prin aceste cuvinte, la Evanghelia pe care a scris-o și nicidecum nu a dorit să afirme că tot ceea ce este necesar pentru

¹³ Protos. Vasile Vasilache, *Biblia în Ortodoxie*, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamțu, 1939, p. 38.

¹⁴ Diac. P.I. David, *Călăuză creștină. Sectologie – pentru cunoașterea și apărarea dreptei credințe în fața prozelitismului sectant*, ediția a II-a, Editura Episcopiei Argeșului, Curtea de Argeș, 1994, pp. 217 - 218.

¹⁵ Diac. asist. Ion Bria, *Scriptură și Tradiție. Considerații generale*, în „Studii Teologice”, 1970, nr. 5-6, p. 404.

mântuire s-ar cuprinde *numai* în Sfânta Scriptură, întrucât „exegeza Tradiției este inerentă transiterii «iconomiei», a sfințeniei și dreptății lui Dumnezeu la care sunt chemați toți”¹⁶. Aceasta o demonstrează Sfântul Evanghelist Ioan: „Deci și alte multe minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta” (Ioan 20, 30).

c. În activitatea Sa, Iisus Hristos ne îndeamnă la citirea și respectarea Sfintei Scripturi, nu a Sfintei Tradiții, invocând următorul text biblic: „Oare nu pentru aceasta rătați, neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu?” (Marcu 12, 24). Însă, aici, Mântuitorul Hristos ceartă și muștră pe cei care nu știau și nu respectau Sfânta Scriptură aflată în uz pe timpul Său pământesc, adică Legea Vechiului Testament, condamnând pe fariseii care falsificau învățăturile cele vechi, pentru că Vechiul Testament vorbește despre Mesia, anunță venirea Lui în lume și anticipează noua viață în Hristos. Tocmai, de aceea, Sfânta Tradiție nu este „o piesă învechită de muzeu cum pe nedrept a fost clasificată, ea e dinamism, viață, realitate vie”¹⁷.

d. Însuși Sfântul Pavel a interzis Sfânta Tradiție: „Să nu treceți peste ceea ce e scris, ca să nu vă făliți unul cu altul împotriva celuilalt” (I Corinteni 4, 6). Însă, în acest text, Sfântul Apostol Pavel, Apostolul neamurilor, combate diferitele partide religioase din acea perioadă care își disputau întâietatea între Pavel și Apollo, scoțând în evidență faptul că acest conflict este străin de tradiția creștină și de viața în Hristos, pentru că „Tradiția însăși nu înseamnă altceva decât înțelegerea cuvântului lui Dumnezeu ca sursă nepuizabilă a Vieții, iar nu ca interpretare a unor formule și deducții”¹⁸.

e. Cel care ar îndrăzni să schimbe Sfânta Scriptură „să fie anatema” (Galateni 1, 8-9; Apocalipsa 22, 18-19). Însă, Sfânta Tradiție nu are rolul de a schimba, de a scoate sau de a adăuga ceva la Sfânta Scriptură, ci ea are rolul de a face înțeleasă Sfânta Scriptură oamenilor, deoarece se constituie într-un autentic și valoros „fond

¹⁶ Ibidem, p. 144.

¹⁷ Pr. conf. Ioan Mihălțan, *Scriptură, Biserică, Tradiție*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1989, nr. 3, p. 33.

¹⁸ Pr. prof. Ilie Moldovan, *Cuvântul lui Dumnezeu, în Scriptură și în Tradiție*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1989, nr. 3, p. 15.

și element de viață religioasă sacru și indispensabil¹⁹ în înțelegerea și explicarea Tradiției scrise, adică a Sfintei Scripturi.

f. Nu trebuie să ne lăsăm înșelați de învățăturile omenești, înșelătoare, distincte de cele dumnezeiești: „Luați aminte să nu vă fure cineva mințile cu filozofia și cu deșarta înșelăciune din predania omenească, după înțelesurile cele slabe ale lumii și nu după Hristos” (Coloseni 2, 8). Însă, Sfânta Tradiție nu este filosofie sau datină umană, în acest text Sfântul Pavel combătând filosofia gnosticilor și neoplatonicienilor, nicidecum filosofia creștină și viața hristică cuprinse în Sfânta Tradiție, care nu este altceva decât „seva, este sângele care circulă prin trupul Bisericii Ortodoxe și care-i transmite – tălmăcit și asimilat – cuvântul Mântuitorului și al Sfinților Apostoli”²⁰.

g. Învățăturile cuprinse în Sfânta Scriptură sunt singurele care au valoare, pe când cele din Sfânta Tradiție nu au nici o valoare, în acest sens aducând ca argument textul scripturistic: „Și aceștia erau mai buni la suflet decât cei din Tesalonic; ei au primit cuvântul cu toată osârdia, în toate zilele, cercetând Scripturile, dacă ele sunt așa” (Fapte 17, 11). De asemenea, acest text se referă tot la Vechiul Testament, mai precis acesta face o comparație între credincioșii Vechiului Testament și cei din Noul Testament, aceștia din urmă fiind chemați să sesizeze că „Tradiția e forța de expansiune și de progres creștin, marșul progresiv, organic și sintetic, imitația adevărului divin revelat în Iisus Hristos, trăirea după îndreptarul creștin, prin harurile și dogmele Bisericii; e revelația și experiența creștină în întregimea ei”²¹.

h. Un alt text biblic invocat de sectanți în contestarea Tradiției este și acesta: „O, de s-ar îndrepta căile mele, ca să păzesc poruncile Tale” (Psalm 118, 5). În baza acestui citat, sectanții afirmă că Sfânta Tradiție nu are valoare de cale de transmitere a Revelației divine. Însă, aici se vorbește despre faptul că prorocul David dorește să-și petreacă întreaga viață în concordanță cu poruncile lui Dumnezeu cuprinse în Revelația autentică, încât „numai Tradiția

¹⁹ † Nicolae, Mitropolitul Banatului, *Temeiurile învățăturii ortodoxe*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1981, p. 58.

²⁰ Prof. dr. Teodor M. Popescu, *Biserica și cultura*, EIBMBOR, București, 1996, p. 192.

²¹ Ilarion V. Felea, *Religia iubirii*, Mănăstirea Runc, f. a., p. 317.

care vine de la Apostoli sau de la urmașii acestora, fie oral, fie scris, este acceptată ca mărturie autentică și normativă a Revelației lui Hristos”²².

i. Pe de altă parte, sectele invocă și acest text în respingerea Sfintei Tradiții: „Cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viață veșnică. Și acelea sunt care mărturisesc despre Mine” (Ioan 5, 39). Prin aceste cuvinte, sectanții doresc să scoată în evidență că numai Sfânta Scriptură este vrednică de interpretare. Dar, analizate în context, cuvintele de mai sus au cu totul alt sens, și anume acela că Sfânta Scriptură mărturisește despre identitatea dumnezeiască a lui Iisus Hristos și nicidecum că Sfânta Scriptură ar fi singura călăuză de credință, pentru că „trebuie să se înțeleagă Sfânta Scriptură pe baza Tradiției”²³.

j. „Și zadarnic Mă cinstesc ei, învățând învățături ce sunt porunci ale oamenilor” (Matei 15, 9). Prin aceste cuvinte, sectanții afirmă că Însuși Mântuitorul a înlăturat Sfânta Tradiție. Dar, prin „învățăturile omenești” Mântuitorul s-a referit la învățăturile fariseilor, iar prin acest text înlătură tradițiile greșite ale fariseilor, tradiții potrivnice Sfintei Scripturi și nu Sfintei Tradiții. Aici trebuie să înțelegem faptul că „Tradiția nu acceptă asimilarea cu tradiționalismul conservatorism sterp și repetitiv, inevitabil blocat într-o formă temporală subalternă (ideologică, religioasă, politică), silnic prezentată ca supremă imperisabilă și chiar (de ce nu?) sacră”²⁴.

k. În aceeași ambianță a contestării Sfintei Tradiții, sectele aduc în discuție și textul următor: „Și să nu dea ascultare basmelor iudaicești și poruncilor unor oameni, care se întorc de la adevăr” (Tit 1, 14). Însă, prin aceste „basme”, Sfântul Apostol Pavel s-a referit doar la acelea pe care Mântuitorul Hristos le-a numit „așezământ al fariseilor”, nicidecum la Sfânta Tradiție, care se dorește a fi „unitatea în duh, în fidelitate și în dragoste”²⁵.

l. Când este vorba de Sfânta Tradiție, cei mai mulți sectari fac uz și de textul scripturistic de la Matei 15, 2-3: „Pentru ce ucenicii Tăi calcă datina bătrânilor? Căci nu-și spală mâinile când mănâncă pâine. Iar El, răspunzând, le-zis: De ce și voi călcați porunca lui

²² Diac. asist. Ion Bria, *Scriptură și Tradiție...*, p. 394.

²³ Serghei Bulgakov, *Ortodoxia*, traducere de Nicolae Grosu, Editura Paidea, București, 1997, p. 31.

²⁴ Andrei Pleșu, *op. cit.*, p. 135.

²⁵ Serghei Bulgakov, *op. cit.*, p. 34.

Dumnezeu pentru datina voastră”? Însă, dând o interpretare superficială acestui text biblic, s-ar ajunge la concluzia irelevantă că orice tradiție sau datină are un caracter negativ, fiind o adăugire omenească la Cuvântul lui Dumnezeu. Dar, Mântuitorul a spus nu că problema ar fi fost datina în sine, ci faptul că o anumită datină sau obicei uman încalcă porunca lui Dumnezeu și nu produce o legătură vie și strânsă cu Hristos. De aceea, Tradiția trebuie „înțeleasă ca eveniment vertical al legăturii noastre prezente cu Hristos”²⁶.

După cum s-a putut observa, toate contestările teologice și obiecțiile biblice aduse de sectanți împotriva Sfintei Tradiții sunt neîntemeiate și nefondate, superficiale și inconsistente, ei dorind doar să producă dezbinare în sânul comunității creștin-ortodoxe, să creeze îndoială cu privire la adevărul Sfintei Tradiții și la rolul ei alături de Sfânta Scriptură în mântuirea oamenilor, precum și să dezmembreze credințioșii din Trupul Bisericii.

2. Sfânta Tradiție din perspectiva învățaturii ortodoxe

Revelația divină s-a transmis oamenilor prin două metode sau două căi, aceea a Sfintei Scripturi și aceea a Sfintei Tradiții, în care se găsește întreg conținutul Revelației dumnezeiești. Prin aceste două modalități, Dumnezeu a voit să vină în întâmpinarea omului, pentru ca să-i ofere o educație religioasă adecvată și să-l ridice pe acesta la viața veșnică. Însă, aceste două căi, din punct de vedere cronologic, nu apar deodată, ci pe rând. Este bine cunoscut faptul că Iisus Hristos nu ne-a lăsat nimic scris, ci toate învățăturile date de El au fost propovăduite oral, ceea ce înseamnă că, la început, ele au circulat pe cale verbală. Această circulație ori transmitere a învățăturilor Mântuitorului Hristos s-a constituit în Sfânta Tradiție și prin aceasta s-a afirmat că Sfânta Tradiție precede Sfânta Scriptură, întrucât Sfânta Scriptură a apărut în momentul când o parte din Sfânta Tradiție a fost consemnată în scris, în acest fel luând naștere Vechiul Testament și apoi Noul Testament, unde noțiunea de *Tradiție* este exprimată prin următorii termeni grecești²⁷:

²⁶ Pr. Nicolae Macsim, *art. cit.*, p. 431.

²⁷ Maurice Carrez & François Morel, *Dicționar grec-român al Noului Testament*, traducere de Gheorghe Badea, Societatea Biblică Interconfesională din România, București, 1999, p. 215.

- παράδοσις „indică atât acțiunea de a transmite, cât și obiectul transmis”²⁸, în acest sens înțelegând că „paradosis este o lucrare a Duhului Sfânt în Biserică, prin care, împreună cu evocarea evenimentelor mântuitoare ale Evangheliei, se comunică atât mesajul revelat, cât și semnificația existențială a cuvântului lui Dumnezeu”²⁹;

- παραδίδωμι, înțeles ca transmitere a vechilor datini sau a obiceiurilor de altădată care „se aplică, de exemplu, transmiterii datinilor strămoșești, obiceiurilor lăsate de Moise, deciziilor luate de apostoli și transmise Bisericilor, învățăturilor date de Pavel”³⁰;

- παραλαμβάνω³¹ „se referă la ceea ce a fost primit ca o tradiție”³², acceptat ca o datină sănătoasă ori ca un obicei bun.

Focalizându-ne pe dinamica Sfintei Tradiții, ca modalitate viabilă de transmitere a Revelației divine și a credinței creștine, se poate spune că în ea se cuprind toate învățăturile și doctrinele transmise de la o generație către alta, confirmând certitudinea Sfântului Apostol Pavel, care mărturisește că „credința vine din auzire” (Romani 10, 17), ceea ce înseamnă că rolul hotărâtor în păstrarea și transmiterea adevărului evanghelic, mai ales în perioada Bisericii primare, l-a avut predica verbală. Un moment edificator în acest sens îl reprezintă alcătuirea primei comunități creștine din ziua Cincizecimii, prin convertirea a trei mii de persoane, în urma predicii verbale a Sfântului Apostol Petru. Din această cuvântare se poate constata că Sfinții Apostoli sunt transmițătorii Evangheliei lui Iisus Hristos, iar conținutul predicii lor îl constituie tocmai Cuvântul lui Dumnezeu. Ceea ce este de remarcat este faptul că Sfinții Apostoli nu numai că au transmis învățătura Mântuitorului comunităților creștine înființate de ei, ci au vegheat ca această învățătură să se păstreze și să circule fără nici o adăugire sau știrbire. După cum Domnul Iisus Hristos a încredințat Evanghelia Apostolilor Săi, în aceeași manieră Apostolii au încredințat-o Bisericii, iar aceasta a păstrat-o și a transmis-o intactă până astăzi, având conștiința că pe linie dogmatică, canonică

²⁸ Art. „Tradiție”, „Datină”, în *Dicționar biblic*, vol. III, traducere de Constantin Moisa, Editura Stephanus, București, 1997, p. 396.

²⁹ Diac. asist. Ion Bria, *Scriptură și Tradiție...*, p. 391.

³⁰ Art. „Tradiție”, „Datină”, în *Dicționar biblic...*, p. 396.

³¹ Maurice Carrez & François Morel, *op. cit.*, pp. 215-217.

³² Art. „Tradiție”, „Datină”, în *Dicționar biblic...*, p. 396.

și cultică stă în legătură directă cu Tradiția apostolică, încât este limpede de acceptat și înțeles că „Tradiția este memoria vie a Bisericii”³³.

Plecând de la aceste aspecte, teologia academică a precizat că viața și activitatea Bisericii se structurează pe Sfânta Tradiție, care s-a păstrat în epoca apostolică prin viu grai și în practica eclezială, dar, începând cu secolul al II-lea, numeroase învățături și practici ale ei au fost fixate sau consemnate într-o serie de documente oficiale deosebit de importante pentru credința creștină și educația religioasă: simboluri de credință (ca rezumate sau forme prescurtate a credinței creștine), canoane apostolice (în număr de 85), definițiile dogmatice și canoanele celor șapte Sinoade ecumenice și ale sinoadelor locale (aprobat de Sinodul al VI-lea ecumenic), cărțile de cult și ritualurile cultice, îndeosebi Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie (adevărate colecții de texte patristice cu un bogat cuprins liturgico-dogmatic, mărturisind învățătura oficială a Bisericii), mărturisirile de credință ale martirilor și cele din secolul al XVII-lea (a Sfântului Ierarh Petru Movilă, a Patriarhului Dositei al Ierusalimului, a lui Ghenadie Scolarul și a lui Mitrofan Kritopoulos), hotărârile dogmatice ale Sinoadelor ecumenice și locale (împotriva ereziilor), scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii (literatura patristică fiind una din sursele fundamentale ale Sfintei Tradiții, Biserica socotindu-le ca având autoritate dogmatică, dar mai ales exegetică, fiind cel mai bun comentariu al Sfintei Scripturi) și mărturiile istorico-arheologice (monumente funerare, lăcașuri de cult, imnologia cultică, icoane, pictura și arhitectura creștină etc.)³⁴.

Paleta educațională pe care o poate oferi Sfânta Tradiție, astăzi, constă și în dualitatea configurației sale: statornică și dinamică. Aspectul *statornic* se încadrează între evenimentul mântuitor petrecut la Cincizecime și perioada Sinoadelor ecumenice, aspect în care Biserica recunoaște fondul Tradiției apostolice și care formează temelia de neclintit a Bisericii, încât păstrarea acestui tezaur îi dă dreptul Bisericii Ortodoxe să se considere unică, sfântă,

³³ Serghei Bulgakov, *op. cit.*, p. 15.

³⁴ Prof. N. Chițescu, Pr. prof. I. Petreună, Pr. prof. Isidor Todoran, *Teologia dogmatică și simbolică*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2008, pp. 150-153.

sobornicească și apostolească. Făcând uz de aspectul statornic, consemnat în cele opt documente oficiale prezentate mai sus, Sfânta Tradiție a dat răspuns și a lămurit cu precizie, pe baza Sfintei Scripturi, marile probleme doctrinare din primele secole creștine, pentru că „Sfânta Scriptură este singura formă a Tradiției divino-apostolice redactată sub inspirația Duhului Sfânt și, de aceea, Tradiția post-apostolică depinde totdeauna de Sfânta Scriptură”³⁵. Aceasta, pentru că Tradiția este viața însăși a Bisericii, care se continuă până la sfârșitul veacurilor, deoarece Duhul Sfânt lucrează în taina Bisericii și în viața creștină.

Aspectul *dinamic* al Sfintei Tradiții se manifestă în sensul aprofundării izvoarelor Tradiției statornice, permanente, în special scrierile Sfinților Părinți, scoțând în relief unele sensuri care se pot adapta unei epoci și unei mentalități diferite, îndeosebi epocii contemporane. Având călăuzitor pe Duhul Sfânt, prin aspectul dinamic al Sfintei Tradiții se înțelege nu numai opera Bisericii de ordin cultic, administrativ și organizatoric, ci și aprofundarea, accentuarea și precizarea unor noțiuni dogmatice, care au temeiul în Revelația divină și care sunt primite în întreaga Biserică Ortodoxă. Cu alte cuvinte, „fără să se limiteze la transmiterea unui «tezaur de credință» – rezumat în formula Crezului, în deciziile sinodale, tipicul liturgic sau tratatele exegetice și dogmatice ale Părinților – Tradiția predă comunității Bisericii nu atât o metodă de lucru, cât mai ales o așezare sau, altfel spus, un cadru existențial pentru exercițiul de recunoaștere a adevărului. Tradiția transmite nu propoziții dogmatice, ci un mod de a fi. Tradiția funcționează ca membrană a cunoașterii teologice, ca sit invizibil al articulării conștiinței ecleziale, ca principiu de configurare a autorității Bisericii. Fără Tradiție, înțeleasă ca mediu al distilării învățaturii apostolice, propovăduirea Bisericii nu poate fi decât mioapă”³⁶. Același Duh Sfânt care a inspirat pe autorii scrierilor biblice asistă la dezvoltarea și adâncirea credinței și a învățaturii creștine până la sfârșitul veacurilor, El lucrând în Biserică, în Trupul tainic al lui Iisus Hristos.

³⁵ Diac. asist. Ion Bria, *Scriptură și Tradiție...*, p. 395.

³⁶ Mihail Neamțu, *Bufnița din dărâmături. Insomniile teologice*, Editura Fundației Anastasia, București, 2005, p. 26.

Contrar celor afirmate de denominațiunile sectare, învățătura ortodoxă mărturisește că Tradiția și Scriptura au aceeași valoare revelațională în viața Bisericii, Sfântul Apostol Pavel îndemnându-ne să păstrăm și să ținem „predaniile” (II Tesaloniceni 2, 15), adică Sfânta Tradiție, deoarece de la aceasta avem Sfânta Scriptură, Simbolul credinței sau Crezul, sfintele canoane, Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, Sfintele Taine, ierurgiile și toate rânduielile liturgice. Toate acestea pe care le avem astăzi le păstrăm ca moștenire de la Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți, iar aceștia le-au primit de la Însuși Iisus Hristos. Iată, deci, că izvorul Sfintei Tradiții este chiar Mântuitorul, Fiul lui Dumnezeu întrupat pentru mântuirea neamului omenesc. Ținând cont de sfatul prorocului Solomon („Nu muta hotarul străvechi pe care l-au însemnat părinții tăi”, Pilde 22, 28), Sfântul Apostol Pavel ne face cunoscut testamentul său: „Cele ce ați învățat și ați primit și ați auzit și ați văzut la mine, acestea să le faceți, și Dumnezeuul păcii va fi cu voi” (Filipeni 4, 9). Altfel spus, Sfânta Scriptură „este steaua care îndrumă navigarea Tradiției în acțiunea ei de receptare”³⁷. În acest sens, Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan mărturisește valoarea sacramentală a Sfintei Tradiții și importanța ei în continuitatea și stabilitatea creștinismului autentic: „Multe având a vă scrie, n-am voit să le scriu pe hârtie și cu cerneală, ci nădăjduiesc să vin la voi și să vorbesc gură către gură, ca bucuria noastră să fie deplină” (II Ioan 1, 12).

Din partea creștinilor ortodocși se pune în mod firesc următoarea întrebare: *Cum s-a putut păstra, de-a lungul timpului, Sfânta Tradiție neschimbată și nealterată?* Răspunsul corect la această întrebare poate fi dat în contextul respectării următoarelor condiții stricte și cerințe indispensabile recunoașterii Sfintei Tradiții:

- „Să nu consfințească formulări cuprinzând în sine contradicții sau care se contrazic cu Tradiția apostolică sigură și să nu contrazică Sfânta Scriptură. Numai astfel este posibil ca o învățătură oarecare să fie «Tradiție» și să provină de la Mântuitorul sau de la Sfinții Apostoli, dacă ea a fost sub înrâurirea directă a Sfântului Duh;

³⁷ Anca Manolache, *Biblia și Revelația în Biserica Tradiției*, în „Mitropolia Banatului”, 1987, nr. 5, p. 40.

- Tradiția să fi fost ținută de Bisericile apostolice și să aibă continuitate neîntreruptă până azi;
- Să fi fost recunoscută și urmată întotdeauna de întreaga Biserică ecumenică;
- Să fie în acord cu cea mai mare parte dintre Părinții și scriitorii bisericești. Când o tradiție nu îndeplinește aceste condiții, ea nu poate fi adevărată și sfântă, deci nu poate fi admisă și urmată³⁸.

Acestea sunt doar câteva dintre multele argumente teologice și tradiționale care atestă faptul că însăși Sfânta Scriptură ne spune să păstrăm și să respectăm Sfânta Tradiție, nu să o înlăturăm sau să o transformăm într-o tradiție modernă formată din poezii pioase, ceremonii sterile și cântări instrumentale. Biserica s-a apărut împotriva unor astfel de învățături greșite apelând la originea apostolică a Sfintei Tradiții, iar atunci când Biserica este confruntată cu o erezie, ea trebuie să definească mai bine care este diferența dintre adevărul revelat al Bisericii și „adevărul” inventiv al sectei. Prin această constantă educațională a Bisericii, de a defini adevărul revelat, se poate afirma că Tradiția crește și se dezvoltă, în sensul că Biserica își adâncește și aprofundează învățătura sa teologică pe baza experienței acumulate de-a lungul istoriei sale. Ca dovadă că nu există nici o contradicție între Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție este faptul că însăși Sfânta Scriptură afirmă permanent și întărește rolul Sfintei Tradiții în viața Bisericii.

Concluzii

Din cele prezentate în mod concentrat până aici, se pot desprinde următoarele concluzii:

a. Grupările sectare nu admit ca izvor de credință decât numai Sfânta Scriptură și nu recunosc în nici un chip Sfânta Tradiție, hotărârile dogmatice și canoanele Sinoadelor ecumenice, operele Sfinților Părinți și ale scriitorilor bisericești, spiritualitatea liturgică și bogăția cultului divin etc. În gândirea sectară, Sfânta Scriptură este singurul izvor autentic al Revelației divine și singura normă autorizată în domeniul Revelației, în timp ce Sfânta Tradiție este un izvor ajutător, auxiliar, supus Sfintei Scripturi și cu rol

³⁸ Arhim. Cleopa Ilie, *Despre credința ortodoxă*, EIBMBOR, București, 1981, p. 25.

comentator, care cuprinde explicații exagerate, întunecând adevărul revelat din Sfânta Scriptură și neavând nici o valoare revelațională pentru mântuirea oamenilor, deși învățătura ortodoxă tradițională afirmă că Sfânta Scriptură e „articulată de exegeza patristică și formulată de Sinoadele ecumenice”³⁹;

b. Interpretând Sfânta Scriptură în scop subiectiv și personal, contestând în mod categoric Sfânta Tradiție ca viață a Bisericii în Hristos, denominațiunile sectare se găsesc într-o adâncă rătăcire care, la rândul ei, generează alte și alte confuzii în mintea și viața acestor oameni care se autoexclud de la mântuirea oferită și promisă de Mântuitorul Iisus Hristos, nedorind să înțeleagă că „Sfânta Tradiție, în care se află Duhul lui Hristos, nu este altceva decât modul în care Biserica și-a însușit întotdeauna Sfânta Scriptură”⁴⁰;

c. Textul biblic pivot în jurul căruia denominațiunile sectare își construiesc întreaga contestare a Sfintei Tradiții este următorul: „Să nu adăugați nimic la cele ce vă poruncesc eu, nici să lăsați ceva din ele; păziți poruncile Domnului Dumnezeului vostru, pe care vi le spun eu astăzi” (Deuteronom 4, 2), însă acest text veterotestamentar, precum și întreaga Sfântă Scriptură, nu dorește să ne transmită decât siguranța faptului că toate „cuvintele Scripturii au un înțeles dinamic și inepuizabil”⁴¹;

d. Sfânta Tradiție constituie una dintre cele două metode sau căi de transmitere a unicei Revelații divine, în Biserica Ortodoxă bucurându-se de aceeași autoritate revelațională și prestanță teologică ca și Sfânta Scriptură, cu precizarea aspectului că „Sfânta Tradiție este Legământul cel nou în formă vie, viața credinței, locul lucrării harului, împărtășirea credinței ca lumină din lumină, iar Sfânta Scriptură este călăuza ei”⁴²;

e. Învățătura ortodoxă precizează că nici Sfânta Scriptură nu conține întreaga Revelație divină, nici Sfânta Tradiție, ci Revelația divină se găsește exprimată întreagă, atât cât a voit Mântuitorul Hristos, în ambele căi, adică în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție. Sfânta Scriptură nu se identifică cu Revelația divină și nici Sfânta Tradiție, ci fiecare se constituie într-o mărturie autentică și inspirată

³⁹ Pr. prof. dr. Ion Bria, *Spre plinirea Evangheliei...*, p. 97.

⁴⁰ Diac. asist. Ioan Caraza, *op. cit.*, p. 346.

⁴¹ Paul Negruț, *op. cit.*, p. 85.

⁴² Diac. asist. Ioan Caraza, *op. cit.*, p. 331.

a acesteia, încât se poate spune că „Tradiția bisericească dă mărturie Scripturii și Scriptura face ea însăși parte din Tradiție”⁴³;

f. Contestând sau excluzând una dintre aceste căi, nu se poate înțelege cealaltă cale sau metodă de transmitere a adevărului revelat, mântuitor și educațional-religios, neputându-se identifica sau clarifica o învățătură de credință sau o noțiune teologică, periclitând chiar mântuirea oamenilor, ci aceste două metode trebuie luate în ansamblu, încât între ele există o strânsă legătură de comuniune și reciprocitate, deși Sfânta Tradiție „e transmisiunea unui depozit sacru mai mare decât cel cuprins în Biblie”⁴⁴;

g. Prin întreaga contestare irațională a Sfintei Tradiții și prin interpretarea subiectivă a Sfintei Scripturi, denominațiunile sectare se situează în afara Trupului Bisericii lui Hristos, Izvorul unității creștine.

⁴³ Serghei Bulgakov, *op. cit.*, p. 25.

⁴⁴ Ilarion V. Felea, *op. cit.*, p. 316.